

Diabetes mellitus: de huid vertoont de eerste signalen

Foto: Dr. Gerny

ook een schimmelinfectie kan duiden op diabetes mellitus

Diabetes mellitus is de meest voorkomende chronische ziekte in Duitsland en Nederland. Uit rapporten van de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie) en de IDF (Internationale diabetesfederatie) blijkt dat in de afgelopen tien jaar het aantal mensen met diabetes wereldwijd sterk is toegenomen. Een op de 11 volwassenen op aarde lijdt aan diabetes, een cijfer dat sinds het einde van de vorige eeuw is verdubbeld. Omdat veel mensen de ziekte in eerste instantie niet opmerken, zijn bepaalde huidsymptomen van bijzonder belang. In het onderstaande artikel geeft Dr. Nana Heim hier meer uitleg over.

Diabetes mellitus is onderverdeeld in twee subgroepen. Ongeveer tien procent van de diabetici lijdt aan diabetes type I. Zij hebben een absoluut insulinetekort dat moet worden aangevuld. Diabetes type II treft ongeveer 90 procent van alle diabetici. Dit is een verworven defect van de insulinerceptor en een verstoorde insulinesecretie. Leefstijl speelt een belangrijke rol bij het ontstaan van diabetes mellitus type II zoals overgewicht en vetzucht meestal in combinatie met te weinig lichaamsbeweging.

Er kunnen echter ook andere factoren verantwoordelijk zijn voor het ontstaan:

- ▶ ziekten van de alveesklier;
- ▶ ziekten die samenhangen met de toename van contra regulerende hormonen die een antagonistische werking hebben ten opzicht van insuline. Zoals bijvoorbeeld bij het syndroom van Cushing dat wordt veroorzaakt door langdurige blootstelling aan verhoogde spiegels van het bijnierschors hormoon cortisol;
- ▶ medicijnen zoals corticosteroiden en ovulatierepressoren;
- ▶ stressfactoren (onder andere infecties, trauma's en operaties);
- ▶ zwangerschap;
- ▶ leveraandoeningen.

Er zijn geen specifieke symptomen voor diabetes mellitus; de patiënt kan zich dus kerngezond voelen. Dit verklaart waarom een derde van de diabetespatiënten zich niet bewust is van hun ziekte. Vanwege de ernstige complicaties, die levensbedreigend kunnen zijn, is het echter heel belangrijk om de ziekte zo vroeg mogelijk op te sporen en te behandelen.

Het is vooral voor de schoonheidsspecialisten interessant te weten dat minstens een derde van de diabetici huidveranderingen ondervindt die direct of indirect verband houden met het glucosemetabolisme. Sommige van deze huidveranderingen kunnen al geruime tijd voor de daadwerkelijke manifestatie van diabetes optreden en zijn daarom ook belangrijk voor de vroege opsporing van de ziekte.

De volgende huidveranderingen doen denken aan diabetes mellitus en het advies is dan ook om een arts te raadplegen.

Pruritus

De medische term voor jeuk is *pruritus*. Diabetici hebben een verminderde zweet- en talgklierafscheiding. Daarom hebben ze vaak een droge huid (*Xerosis diabetica*) die jeukt en vatbaar is voor eczeem. De jeuk kan over het hele lichaam voorkomen of op specifieke plekken zoals de gehoorgang, genitale regio of onderbenen. Ook soms in de vorm van geaccentueerde, opengekrabde knobbeljes (*Prurigo diabetica*) op de armen en benen. Een bijzonder hardnekkige jeuk (*Pruritus sine materia*) is vaak aanwezig zonder andere specifieke dermatologische afwijkingen.

Diabetische dermopathie

Bij diabetische dermopathie ontstaan er ovale plekjes op de huid. Deze zijn eerst rood en verdikt. Daarna gaan ze schilferen en worden ze lichtbruin. De rode vlekken ontstaan meestal op de scheenbenen en soms ook op onderarmen en dijen. Ze kunnen zomaar ontstaan of na een wondje.

Huidinfecties

Diabetici hebben vaak een verstoorde barrièrefunctie van de huid en een verminderde afweer. Dit resulteert relatief vaak in mycotische (schimmel) en bacteriële infecties. Gisten zoals de *Candida albicans* kunnen zich bij diabetici sneller uitbreiden door het verhoogde bloedsuikergehalte.

Deze schimmelinfectie komt vaak voor als nattend "eczeem" in de grote plooien onder de borst, maar ook als infectie van het mondslijmvlies (spruw), kapotte, ontstoken mondhoeken (*Cheilitis angularis*) en vaginale of vulvaire infecties.

Minder vaak komt een ontsteking voor van de nagelriem of nagelwal (*Candida Paronychia*). Diabetici zijn gevoeliger voor nagelschimmel.

Aangezien diabetici eveneens vatbaarder zijn voor infecties met streptokokken en stafylokokken, kunnen ook steeds terugkomende steenpuisten, karbunkels (negenoo) of ernstige etterende huidziekte (pyodermie) voorkomen zoals wondroos of belroos (*Erysipelas*). Dit is een ernstige bacteriële infectieziekte van de lederhuid en het onderhuidse vetweefsel. *Erysipelas* kan op iedere plaats van het lichaam voorkomen. Wanneer wondroos niet snel wordt behandeld, kan de infectie zich in de diepte uitbreiden (Flegmone) en naast de huid ook de andere weke delen aantasten zoals het onderhuids bindweefsel, vetweefsel, spieren, pezen, zenuwen en bloedvaten of ervoor zorgen dat het weefsel afsterft (*Erysipelas necroticans*).

Necrobiosis lipoidica

is een granulomateuze ontsteking die in 50% van de gevallen wordt geassocieerd met diabetes mellitus of er lang aan voorafgaat.

Bij mensen met chronische granulomateuze ontstekingen zijn de witte bloedcellen niet goed in staat om bacteriën en schimmels af te breken.

De infectie komt meestal voor op de strekzijde van het onderbeen of de voetrug. Het komt zelden voor op de armen of de romp. Eerst verschijnen er scherp omliggende, ruwe, roodachtige knobbels. De infectiehaarden worden langzaam groter en hebben de neiging om samen te smelten. Dit leidt tot de vorming van ringvormige plaques die zo groot kunnen worden als een handpalm. De huid in het centrum van deze plaques wordt dun en kwetsbaar, geelbruin verkleurd door opeenhoping van lipiden en met daaromheen teleangiëctasieën. Op den duur kunnen de plaques openbreken en slecht genezende zweren (*ulcera*) vormen.

Pretibiale pigmentvlekken

Pigmentvlekken op het scheenbeen kunnen een uiting zijn van een aantasting van de kleine bloedvaten (micro-angiopathie) bij diabetici. Ze zijn roodbruin, licht atrofisch en vaak bedekt met witachtige schilfers. De laesies genezen zonder littekenvorming na één tot twee jaar. Ze kunnen erop wijzen dat andere organen ook vaatschade hebben zoals de nieren (nefropathie), het netvlies (retinopathie) of de zenuwen (polyneuropathie).

Bullosis diabeticorum

Bij deze aandoening verschijnen spontaan blaren zonder invloeden van buitenaf. Ze komen symmetrisch voor op de distale onderste extremiteiten zoals de voetrug en het scheenbeen. De blaren, die tot enkele centimeters groot kunnen zijn, hebben meestal een ontstekingscomponent en genezen zonder littekenvorming met hyperpigmentatie.

Scleredema diabeticorum

Scleredema van Buschke (*de arts die de aandoening voor het eerst omschreef*) wordt gekenmerkt door pijnloze zwelling (oedema) en verharding (sclera) beginnend in de hals of keelstreek. De zwelling en verharding breiden zich langzaam uit naar de schouders, het gezicht en het decolleté. De aangetaste huid is vaak erythemateus en heeft een sinaasappelhuidachtig oppervlak. Omdat er een relatie met suikerziekte bestaat, wordt de aandoening ook wel "scleredema diabeticorum" genoemd.

De diabetische hand

De combinatie van dikke, strakke, wasachtige huid met beperkte beweeglijkheid van de gewrichten in de handen wordt het diabetisch handsyndroom genoemd. Patiënten kunnen op een gegeven moment hun handpalm en vingers niet meer geheel vlak op tafel leggen en ook kunnen ze de handen niet meer plat tegen elkaar leggen (bidhouding). Als je de vingers met kracht probeert te strekken, ontstaan er diepe kloven.

De diabetische voet

Een van de complicaties van diabetes is aantasting van de zenuwen. De zenuwgroeifactor (*nerve growth factor*) is een neurotrofine, een stof die nodig is om zenuwcellen te laten overleven. Bij diabetes mellitus verdwijnt deze stof uit de keratinocyten. Hierdoor treden sensomotorische en autonome polyneuropathieën op, dat wil zeggen, ook een verlies van pijn- en temperatuursensatie. Dit verhoogt het risico op onopgemerkte huidbeschadiging. Als reactie op een verkeerde belasting van de voetboog ontstaat eeltvorming. De diabetische voet heeft een warme, rode huid en vaak abnormale verhoorningen en kloven. Ook kan de voet door de slechte doorbloeding koud aanvoelen en zelfs wat blauw worden.

Diabetes is een stofwisselingsziekte waardoor de kans op superinfecties en verminderde wondgenezing erg groot is. Dit resulteert in pijnloze zweren die eruitzien als een open wond. In latere stadia kan neurotrofische botschade ontstaan. Met de juiste zorg voor de diabetische voet kan meer dan 50% van de amputaties worden voorkomen.

Hieronder worden een aantal aandoeningen genoemd die niet specifiek zijn voor diabetes, maar er wel vaak mee worden geassocieerd:

- ▶ erythema palmare; hierbij gaat het om roodheid (erytheem) van de handpalmen (soms ook van de voetzolen) zonder andere afwijkingen zoals schilfering of oedeem.
- ▶ erythromelalgie; is een zeldzame aandoening gekenmerkt door aanvalsgewijze hevige brandende pijn, roodheid, warmte en (soms) oedeem van de huid, vooral aan de onderbenen, veroorzaakt door warmte.
- ▶ fibrose; is bindweefselvorming in een orgaan of weefsel.

- ▶ granoma anulare disseminatum; is een chronische goedaardige huidaandoening van onbekende oorsprong. Het zijn ringvormige (annulair) verhevenheden (granuloma) uitgezaaid (dissimineren) over de huid.
- ▶ lipodystrofie; is verdikking van het onderhuids vetweefsel veroorzaakt door het inspuiten van insuline.
- ▶ ziekte van Kyrle; wordt gekenmerkt door sterk jeukende verhoorde en verdikte zwerende knobbeltjes en bultjes met een diameter van twee tot acht millimeter die soms samensmelten tot een plaque. De stevige rode tot donkerbruine huidletsels hebben een centrale, ingezonken keratineplug. Een andere naam voor deze huidaandoening is reactieve perforerende collagenose.
- ▶ acanthosis nigricans; is een huidafwijking waarbij de huid donker verkleurt (hyperpigmentatie) en verdikt (hyperkeratose). Meestal in de huidplooiën (oksels, liezen, nek).
- ▶ vitiligo; is een aandoening waarbij de huid en het haar pigment verliezen en melkwitte plekken van verschillende grootte en vorm ontstaan.
- ▶ xanthomen; zijn scherp begrensde gele, geelbruine of oranje goedaardige plaatselijke platte vetophopingen. Meestal komen ze voor rond de ogen (xanthelasma).

Meer informatie plus afbeeldingen zijn in te zien op sites als <https://www.huidarts.com/huidaandoeningen> en <https://www.huidziekten.nl>

Vooraf in het geval van diabetes, die vrij specifieke symptomen heeft, dient de schoonheidsspecialist de klant direct naar de dokter sturen als een van de bovengenoemde huidsymptomen voorkomt. Als diabetes op deze manier wordt ontdekt, toont dit ook het belang aan van huidverzorging in de preventieve gezondheidszorg!

Auteur: dr. phil. nat. Nana Heim – Beauty Forum 9/96
Vertaling en bewerking: Carine Engelen-Fraikin – augustus 2023
Geredigeerd door: Drs. Tiny Zwemmer – oktober 2023